

Aan Wordvoerders inburgering en integratie in de Tweede Kamer

Datum 2 februari 2026
Betreft Brief VluchtelingenWerk Nederland | WGO Integratie en
maatschappelijke samenhang (beleidsartikel 13 begroting SZW) |
maandag 9 februari 2026

VluchtelingenWerk Nederland

Postbus 2894
1000 CW Amsterdam
Telefoon (020) 346 72 00
info@vluchtelingenwerk.nl
www.vluchtelingenwerk.nl

Geachte woordvoerders integratie en inburgering,

Ten behoeve van het [WGO Integratie en maatschappelijke samenhang](#) van maandag 9 februari vraagt VluchtelingenWerk Nederland graag uw aandacht voor onderstaande inbreng en suggesties.

Het nieuwe [coalitieakkoord](#) is gepresenteerd. In het akkoord zijn plannen opgenomen om ervoor te zorgen dat vluchtelingen direct kunnen werken en zo kunnen bijdragen aan de samenleving. Dit is een positieve stap. Tegelijkertijd is de toon hard richting mensen die bescherming zoeken, jarenlang in de opvang wachten en in angst en onzekerheid leven over de veiligheid van hun gezin, met wie zij niet herenigd kunnen worden. Het gescheiden houden van gezinnen van mensen die aantoonbaar gevaar lopen, is niet alleen een harteloze maatregel en juridisch twijfelachtig, maar zal de samenleving ook niet helpen. VluchtelingenWerk geeft de politiek in Den Haag mee dat [meedoen alleen mogelijk is wanneer je welkom bent](#).

Wij zijn verheugd dat de tussenevaluatie van Wi2021 is afgerond en hopen dat de bevindingen zullen leiden tot verbeteringen in het inburgeringsstelsel. In het eerste deel van deze brief gaan wij in op de onderzoeksresultaten. Daarbij richten we ons op de taaleis B1, het participatiecomponent binnen de inburgering, de maatschappelijke begeleiding, de participatieverklaring en de kosten van Wi2021. Vervolgens besteden we, ook in aansluiting op het coalitieakkoord, aandacht aan het belang van een vroege start op het gebied van werk en taal. Tot slot gaan we in op de Actieagenda Open en Vrije Samenleving en de paragraaf over integratie in het nieuwe coalitieakkoord. We vragen aandacht voor het feit dat integratie een tweezijdig proces is. Ook uiten we onze zorgen over de aantasting van de rechtspositie en belemmering van het kunnen meedoen ten gevolge van de maatregelen uit de nationale asielwetten en het wetsvoorstel voor de implementatie van het Migratiepact.

1. Tussenevaluatie Wet inburgering 2021 (Wi2021)

In 2025, drie jaar na de invoering van Wi2021, is in opdracht van het ministerie van SZW een [tussenevaluatie](#) uitgevoerd naar de kosten, werking en tussenresultaten (van de verschillende onderdelen) van de Wi2021. Graag vestigen we uw aandacht op de volgende uitkomsten van de tussenevaluatie:

Prognoses haalbaarheid taalniveau B1

Een belangrijk beleidsdoel van de Wi2021 is “het realiseren van het hoogst haalbare taalniveau”. De wet stuurt daarmee aan op het behalen van taalniveau B1. VluchtelingenWerk vindt het belangrijk dat vluchtelingen de taal kunnen leren op het niveau dat het beste bij hun situatie en ambities past en dat zij daar zelf een keuze in kunnen maken. Een hoger taalniveau biedt betere kansen op vervolgonderwijs en toegang tot banen waarin het beheersen van de Nederlandse taal van groot belang is. Tegelijkertijd moeten doelen ook haalbaar zijn, waarbij we ook wijzen op doelstellingen van Wi2021 als ‘snelheid’ en ‘maatwerk’.

De meeste inburgeraars in de B1-route (92% van de inburgeraars met een vluchtachtergrond en 84% van de gezins- en overige migranten) zijn nog bezig met inburgeren. Daarom is het momenteel nog te vroeg om definitieve conclusies te kunnen trekken over de haalbaarheid van B1 taalniveau.¹ De verwachting van taalaanbieders is wel dat een aanzienlijk deel van de inburgeraars met vluchtachtergrond na 600 uur taalonderwijs alsnog moet afschalen naar taalniveau A2.² Inburgeraars met vluchtachtergrond geven aan dat zij in sommige gevallen liever op een lager niveau examen willen doen. De stap van A2 niveau naar B1-niveau is moeilijk.³ Veel statushouders willen graag aan het werk en zoeken naar mogelijkheden om taallessen met werken te combineren.

Bij de totstandkoming van Wi2021 heeft de Raad van State [geadviseerd](#) om een aparte A2-route in te richten omdat het niet effectief is om iedereen per definitie eerst een traject op B1 te laten volgen en alleen als dat niet lukt af te schalen naar taalniveau A2. Daarnaast heeft het EU Hof van Justitie Hof in navolging van eerdere zaken in de zaak *Keren* bepaald dat de kennis die vereist is om te slagen voor een inburgeringsexamen moet worden vastgesteld op een 'basisniveau'.⁴ Volgens het Europees Referentie (ERK) is dit A1-A2. De reden daarvoor is dat een taalvereiste op een hoger niveau naar het oordeel van het Hof niet bevorderend, maar juist belemmerend werkt voor integratie.

Routewisselingen zijn tijdrovend en kostbaar.⁵ Een stap terug doen ('afschalen') geeft een ervaring van falen in plaats van slagen en kansen creëren. Daarom pleit VluchtelingenWerk voor een invulling van de B1-route gebaseerd op opschalen. Het A2-examen wordt daarbij een vast tussenonderdeel van de B1-route, waarna samen met de inburgeraar een evaluatiemoment plaatsvindt: doorgaan naar B1-taalniveau of de aandacht verleggen naar werk, (bij)scholing en participatie. De inburgeraar krijgt hier een eigen stem. De 600 uren eis als voorwaarde voor afschaling wordt afgeschaft. Mogelijk maakt dit de B1-route ook toegankelijker voor een deel van de jongeren die nu in de Z-route zijn geplaatst maar daar niet op hun plek zijn.⁶

Inburgeraars geven verder aan dat zij behoefte hebben om ook buiten de lessen om te oefenen met de taal via meer informeel taalaanbod, zoals taalmaatjes.⁷ Ook in de [Uitvoeringsbrief Inburgering](#) van juni 2024 wordt de waarde van een landelijk aanbod van taalbuddy's als aanvulling op het formeel taalonderwijs van het inburgeringstraject erkend. VluchtelingenWerk verzoekt het ministerie zorg te dragen voor een landelijk dekkend aanbod aan buddyprojecten door duurzaam en structureel te investeren in informele taalondersteuning in aanvulling op het inburgeringstraject.

Participatiecomponent en dualiteit

Uit de Tussenevaluatie en het [rapport](#) 'Onbenut Potentieel' blijkt dat tijdens de inburgering 30% van de inburgeraars met vluchtachtergrond betaald werk hebben. Daarnaast doen 25% van de inburgeraars met vluchtachtergrond onbetaald vrijwilligerswerk.⁸ Vaak doen zij dit als invulling van het verplichte participatiecomponent binnen de Z-route en zou daarom mee moeten tellen als arbeidsparticipatie. Toch blijft ook dan het percentage arbeidsdeelname van statushouders (30+25 = 55%) tijdens de inburgering achter bij arbeidsdeelname van gezinsmigranten (60%). Dit komt onder meer door de

¹ [Tussenevaluatie Wet inburgering 2021](#), Regioplan, p. 68.

² Inschattingen lopen uiteen van 5% tot 90% afschalingen, met een gemiddelde van 42%, Zie Tussenevaluatie Wet inburgering 2021, p. 62, 67.

³ Idem, p. 64.

⁴ Punt 73 van het arrest, HOvJ EU, *Keren* C-158/23, 4 februari 2025, ECLI:EU:C:2025:52. Dit bepaalde het Hof ook al eerder in de zaken *Ken A* (9 juli 2015) punt 55 en *C en A* (7 november 2018) punt 63.

⁵ Zie Tussenevaluatie Wet inburgering 2021 van Regioplan, p. 37.

⁶ Idem, p. 8.

⁷ Onderzoek Perspectief Inburgeraars, uitkomsten 2023-2024, RadarPlan en OpenEmbassy

⁸ [Tussenevaluatie Wet inburgering 2021](#) Regioplan, p. 34-35; Algemene Rekenkamer, [Onbenut Potentieel](#), januari 2026.

lange wachttijden tijdens de asielprocedure en voor de start van de inburgering waar inburgeraars met vluchtachtergrond mee te maken krijgen. Lang wachten tast het doenvermogen van mensen aan.⁹ Daarnaast hebben gezinsmigranten mogelijk een sterker sociaal en professioneel netwerk via hun Nederlandse partner, en hebben zij meer invloed over waar en wanneer zij taallessen volgen (weekend, avond, spoedcursus of zelfstudie) waardoor het beter te combineren valt met een baan.

Na afronding van het inburgeringstraject stijgt het percentage statushouders in loondienst snel naar 75%. Het onderscheid tussen inburgeraars met of zonder vluchtachtergrond wordt kleiner (78% arbeidsparticipatie van gezinsmigranten).¹⁰ Dit is een enorme stijging na afronding van de inburgeringsverplichtingen. Statushouders geven zelf aan dat het combineren van inburgering, betaald werk en zorgtaken moeilijk is. Er is beperkt kinderopvang beschikbaar, een klein sociaal netwerk om op terug te vallen, en het aanbod taallessen in de avonden en weekenden is beperkt. Tijdens de inburgering werken veel statushouders mede daardoor als oproepkracht en zelden in een baan die past bij hun ervaring en ambities.

Een belangrijk subdoel van Wi2021 is dualiteit: het combineren van taal en werk. Uit het [rapport 'Onbenut Potentieel'](#) van de Algemene Rekenkamer blijkt dat statushouders onvoldoende werkzaam zijn in een sector en functie die past bij hun voormalige werkervaring en potentie. Ook dit rapport wijst onder andere op de lange wachttijden voordat statushouders met de inburgering kunnen starten en een onderbenutting van de onderwijsroute. Aan de onderwijsroute namen twee keer zo weinig statushouders deel dan vooraf ingeschat: slechts 14% van alle statushouders.

VluchtelingenWerk ziet dit als gemiste kansen. Er zijn veel sectoren met arbeidstekorten die behoefte hebben aan geschoold personeel, zoals de bouw, zorg en IT. In tegenstelling tot taal is participatie niet in alle leerroutes een onderdeel. Uit de tussenevaluatie blijkt dat gemeenten vaak eerst ingezet hebben op het participatiedeel voor de Z-route. Dit is de enige route waar een verplichting op gemeentelijke participatie inzet geldt en waarvoor binnen de Wi2021 financiering beschikbaar is.¹¹

In de praktijk is voor inburgeraars in de B1-route en de onderwijsroute de Participatiewet leidend bij de afwegingen van gemeenten over welke inburgeraars ondersteuning krijgen bij het vinden van betaald werk. Het primaire doel van de Participatiewet is de uitstroom uit de bijstand, en dit kan meestal worden gerealiseerd als één van de partners – in de praktijk vaak de man – werk vindt. Uit de [KIS Monitor 2025](#) blijkt dat vanuit deze 'systeemlogica' er geen prikkel is voor gemeenten om in te zetten op de participatie van *alle* inburgeringsplichtigen. En het zijn vaak vrouwen die daardoor ondersteuning op arbeidstoeleiding mislopen.

Uit het deelonderzoek Kosten Wi2021 blijkt dat gemeenten gemiddeld € 300,- per inburgeraar uitgegeven aan de Module Arbeidsmarkt en Participatie (MAP).¹² Gemiddeld bieden de steekproefgemeenten circa 54 uur aan theorie- en praktijkondersteuning aan voor dit bedrag.¹³ Dit komt uit op slechts € 5,50 per uur. Een heldere verklaring hiervoor wordt niet gegeven.

Werk en participatie zijn van groot belang voor de inburgeraar zelf, voor de gemeente en voor de samenleving. VluchtelingenWerk bepleit een brede inzet op ondersteuning op arbeidsparticipatie voor *alle* inburgeraars. Het is vervolgens belangrijk om eerlijk te kijken naar een reële werkbelasting.

9 VluchtelingenWerk Nederland, [Het lange wachten maakt al mijn dromen kapot](#), 2025.

10 Idem.

11 Idem, p. 67.

12 Kosten Wet inburgering 2021, deelonderzoek tussenevaluatie, p. 35.

13 Idem, p. 38.

Wanneer taallessen en participatie uren tijdens werkuren verplicht zijn en er geen kinderopvang beschikbaar is, dan heeft dit gevolgen voor niet alleen het aantal uren, maar ook het soort werk dat binnen bereik ligt. Dit betekent vervolgens ook dat statushouders tijdens de inburgering (deels) afhankelijk zijn van een uitkering en daartoe ook gerechtigd zijn. Zo moet worden voorkomen dat zij tijdens de inburgering onder het bestaansminimum zakken.

Maatschappelijke begeleiding

Alle gemeenten die hebben deelgenomen aan het deelonderzoek naar de maatschappelijke begeleiding erkennen het belang van dit onderdeel van Wi2021. In de wet wordt voorgeschreven dat de maatschappelijke begeleiding in ieder geval bestaat uit twee componenten: 1) Praktische hulp bij het regelen van basisvoorzieningen, en 2) Voorlichting over basisvoorzieningen in de Nederlandse samenleving.

In de praktijk is maatschappelijke begeleiding veel meer, en dat blijkt ook uit de tussenevaluatie. De maatschappelijk begeleider wordt omschreven als bruggenbouwer tussen de statushouder en relevante instanties zoals de woningbouwvereniging, belastingdienst en de gemeente, maar ook de brug naar burens en andere inwoners van de gemeente.¹⁴ Er wordt veel aandacht gegeven aan zelfredzaamheid en daarnaast heeft het een belangrijke signaleringsfunctie, bijvoorbeeld op het gebied van psychische klachten, schuldenproblematiek en huiselijk geweld.¹⁵ Dit maakt vroegtijdig ingrijpen mogelijk en voorkomt het vergroten van de problematiek. VluchtelingenWerk bepleit om de meerwaarde van brugfunctie en signalering te erkennen, zowel in vormgeving, de looptijd als in de bekostiging van de maatschappelijke begeleiding.

Maatschappelijke begeleiding draagt bij aan de wettelijke subdoelen 'tijdige start' en 'maatwerk'.¹⁶ Het rapport signaleert een knelpunt rondom 'tijdige start'. Door aanzienlijke wachttijden voor de start van de inburgeringslessen is de eerste fase van maatschappelijke begeleiding soms al afgerond terwijl de taallessen nog moeten beginnen.¹⁷ Ook door plaatsing in tussenvoorzieningen als doorstroomlocaties gebeurt het dat de maatschappelijke begeleiding al is afgerond op het moment dat statushouders verhuizen naar een permanente zelfstandige vorm van huisvesting.

Het subdoel maatwerk vereist volgens VluchtelingenWerk een individuele aanpak. Hoewel een deel van de informatie zich prima leent om groepsgewijs in te vullen, betekent 'zelfredzaamheid' in de Nederlandse samenleving een weg die voor ieder mens verschillend is. Daarnaast is er een mate van vertrouwelijkheid nodig om aan te geven dat je hulp nodig hebt en waar je zorgen over hebt. Daarom vindt VluchtelingenWerk dat terughoudend moet worden omgegaan met informatie-uitwisseling tussen de maatschappelijke begeleiding en de gemeente als verantwoordelijke instantie voor het monitoren van de voortgang en de handhaving van inburgering. De combinatie van brugfunctie en het signaleren van kwetsbaarheden vereist een persoonlijke aanpak, vertrouwelijkheid, en tegelijkertijd goede afspraken over privacy, geen geautomatiseerde gegevensuitwisseling, transparantie en samenwerking met betrokken instanties in de gemeente.

Vrijwilligers met een persoonlijk en professioneel netwerk, beschikbare tijd en betrokkenheid, en steeds vaker ook met eigen ervaring op het gebied van inburgeren, zijn ultieme bruggenbouwers en begeleiders. Het is belangrijk dat zij professioneel begeleid worden en kunnen terugvallen op kennis over wet- en regelgeving. De inzet van vrijwilligers is volgens de tussenevaluatie ook kwetsbaar.¹⁸

¹⁴ Radar Advies, Maatschappelijke begeleiding, Deelonderzoek tussenevaluatie Wi2021, 22 september 2025, p. 4, 30, 34.

¹⁵ Idem, p. 33

¹⁶ Idem, p. 5.

¹⁷ Idem, p. 35.

¹⁸ Zie Tussenevaluatie van Radar, p. 3, 7 en 35.

Tekorten aan vrijwilligers en verschillen in de mate van deskundigheid en beschikbaarheid zijn problematisch. Soms worden dingen te veel *voor* in plaats van *met* iemand gedaan. Daartegenover staat de onbetaalbare ureninzet van vrijwilligers, ook op momenten dat kantoren gesloten zijn: een nachtelijke rit naar een ziekenhuis, met de auto een tweedehandsbank ophalen bij de kringloopwinkel, directe hulp bij waterschade, samen op de koffie bij de burens of een wandeling met een open gesprek. Daar maken vrijwilligers het verschil.

Er zijn drie groepen statushouders waar VluchtelingenWerk specifiek aandacht voor vraagt, omdat zij niet inburgeringsplichtig zijn, maar wel degelijk behoefte hebben aan maatschappelijke begeleiding.

- 1) Jongeren die 18 jaar worden. Maatschappelijke begeleiding wordt gegeven aan de volwassenen in een gezin. Als een kind volwassen wordt, zijn er substantiële veranderingen in het gezinsinkomen en veel zaken die geregeld moeten worden.¹⁹
- 2) Daarnaast zijn er alleenstaande jongeren zonder ouderlijk toezicht die vanaf 18 jaar niet meer door Nidos worden begeleid. Als zij op dat moment een opleiding volgen zijn zij (tijdelijk) ontheven van de inburgeringsplicht en daardoor ontvangen zij geen maatschappelijke begeleiding. Terwijl dit in veel gevallen wel nodig is om problemen te voorkomen of vroegtijdig te signaleren.
- 3) Tot slot zijn er de oudere statushouders vanaf de AOW-leeftijd. Zij zijn vrijgesteld van de inburgeringsplicht en ontvangen daarom geen maatschappelijke begeleiding. Juist deze groep is kwetsbaar. Zij hebben geen AOW kunnen opbouwen en missen in veel gevallen de benodigde digitale vaardigheden om vanaf de start zelfredzaam te kunnen functioneren.

VluchtelingenWerk bepleit om ook voor deze groepen het recht op maatschappelijke begeleiding te verankeren in wet- en regelgeving. Dit ligt in lijn met de plannen uit het nieuwe coalitieakkoord dat kwetsbare alleenstaande minderjarige vluchtelingen waar nodig worden begeleid tot hun 21e in plaats van hun 18^e om op deze manier problemen vroegtijdig te signaleren en daarmee escalatie naar probleemgedrag te voorkomen.²⁰

Participatieverklaring

Naar aanleiding van expertconsultaties in 2025 wordt aanbevolen de participatieverklaring te herzien. De democratische rechtsstaat moet explicieter centraal gesteld worden en beter worden toegelicht. Daarnaast dient de tekst zich minder te richten op actuele maatschappelijke ontwikkelingen en deze algemener te formuleren, bijvoorbeeld door aansluiting te zoeken bij artikel 1 van de Grondwet. Tot slot wordt geadviseerd de formulering positiever en meer uitnodigend te maken.²¹ VluchtelingenWerk verzoekt het ministerie om deze adviezen op te volgen en denkt hier graag in mee.

Kosten Wi2021

De kosten voor gemeenten bestaan uit (algemene en directe) uitvoeringskosten en de kosten voor leerroutes en individuele voorzieningen. Naast de gehonoreerde middelen in het gemeentefonds, zetten gemeenten structureel eigen middelen in voor een bedrag van circa 31 à 46 miljoen euro om de uitvoeringskosten te kunnen dekken.²² Kleinere gemeenten maken daarnaast meer kosten dan grote gemeenten. Wat betreft de kosten voor leerroutes en individuele voorzieningen geven gemeenten aan dat ze het budget aanpassen aan de omvang van de SPUKs en daardoor minder kunnen sturen op kwaliteit.²³ Zowel gemeenten als aanbieders geven aan dat de hoogte van de SPUKs ontoereikend

¹⁹ Voor meer informatie over veranderingen in gezinsinkomen: [Huishoudens verliezen fors inkomsten als kind 18 wordt](#) - Nibud

²⁰ [Aan de slag - Coalitieakkoord 2026-2030](#) | Kabinetsformatie, p. 38.

²¹ Tussenevaluatie Wet inburgering 2021 van Regioplan, p. 75.

²² Cebeon, Kosten Wet inburgering 2021, Deelonderzoek tussenevaluatie, p.7.

²³ Idem, p. 39.

zijn. Daarbij komt dat de feitelijke kosten per leerroute verschillen. De kosten voor de B1-route zijn het laagst en de kosten voor de onderwijsroute zijn het hoogst.²⁴ Het is belangrijk om te voorkomen dat de kostprijs een medebepalende factor zou worden bij het indelen van inburgeraars in een bepaalde route. Taalaanbieders komen in de knoop door stijgende uurlonen maar ook door hoger verzuim waardoor inburgeraars langer doen over hun inburgeringstraject dan vooraf verwacht. Aanbieders van maatschappelijke begeleiding zullen bij een tekort aan vrijwilligers taken moeten invullen met betaalde krachten. En, zoals eerder beschreven bij de MAP, is de ureninzet die wordt geleverd in sommige gevallen niet in verhouding met de kostprijs. VluchtelingenWerk vraagt het ministerie de gehonoreerde middelen in het gemeentefonds en de SPUKs in lijn te brengen met de feitelijke kosten.

VluchtelingenWerk doet de volgende aanbevelingen n.a.v. de tussenevaluatie Wi2021:

- Schrap de 600 uren-eis voor afschaling binnen B1-route;
- Indien uit de leertoets taalniveau A2 als resultaat naar voren komt, neem dit dan over in de PIP;
- Bouw een standaard tussentijdse A1 taaltest in de B1-route, geef de inburgeraar zeggenschap over het vervolg: inzet op B1-taalniveau of verhoogde inzet op participatie;
- Maak structureel financiering vrij voor een landelijk dekkend informeel taalaanbod;
- Bied structurele financiering voor participatie in de B1-route, zowel voor mannen als vrouwen;
- Bied maatschappelijke begeleiding aan jonge statushouders rond hun 18de verjaardag – ongeacht of zij ontheven zijn van de inburgeringsplicht op dat moment - en aan ouderen die door hun leeftijd zijn vrijgesteld van de inburgering;
- Herzien de inhoud van de participatieverklaring naar het advies van experts;
- Breng de gehonoreerde middelen in het gemeentefonds en de SPUKs in lijn met feitelijke kosten.

2. Meedoen vanaf dag 1

De nieuwe coalitie wil dat iedereen actief deelneemt én bijdraagt aan de samenleving. Dat betekent snel starten met taal en werk of school.²⁵ Vroege participatie van vluchtelingen is essentieel voor succesvolle integratie via een snelle start met taal, werk of onderwijs. In het verslag staat dat wordt ingezet op vroege toegang tot arbeid voor kansrijke asielzoekers, vermindering van administratieve belemmeringen en directe start van taallessen vanaf het begin van de asielprocedure. Dit voornemen is in lijn met de verplichtingen die voortkomen uit de invoering van het Migratiepact per 12 juni 2026. De herziene Opvangrichtlijn geeft vluchtelingen tijdens de asielprocedure het recht op daadwerkelijke toegang tot de arbeidsmarkt (artikel 17 lid 2) en roept lidstaten op dit zo vroeg mogelijk in de periode van de asielprocedure mogelijk te maken. Artikel 18 geeft asielzoekers tijdens de asielprocedure het recht op toegang tot taallessen, inburgeringscursussen of beroepsopleidingen.²⁶

Voorinburgering en taallessen binnen de asielprocedure

Wanneer het huidige aanbod voorinburgering structureel aangeboden wordt aan asielzoekers, wordt daarmee mede invulling gegeven aan artikel 18 van de herziene Opvangrichtlijn. Het is in dat geval van groot belang om per direct te starten met het verhogen van de kwaliteit en de toegankelijkheid van de voorinburgering.

Op dit moment is de voorinburgering slechts toegankelijk voor statushouders die in de opvang verblijven en in afwachting zijn van huisvesting. Uit het [rapport](#) 'Onderzoek bereik, resultaten en kosten Voorinburgering' (juli 2025) blijkt dat 10% van de statushouders niet gevraagd wordt of zij willen participeren in het programma, dat het percentage statushouders dat instemt met deelname

²⁴ Idem, p. 35.

²⁵ [Aan de slag - Coalitieakkoord 2026-2030 | Kabinetsformatie](#), p. 39.

²⁶ [Richtlijn \(EU\) 2024/1346 van het Europees Parlement en de Raad van 14 mei 2024 tot vaststelling van normen voor de opvang van verzoekers om internationale bescherming](#)

afneemt tot 69%, en dat een groot deel van de deelnemers tussentijds uitvalt vanwege verhuisbewegingen (percentage onbekend). Oorzaken zijn onvoldoende aanbod op alle locaties, het gebrek aan studieruimten en aantasting van het doenvermogen van statushouders als gevolg van de lange wachttijden.²⁷

Het ministerie wil het huidige tekort aan aanbod oplossen door in te zetten op digitale leermiddelen.²⁸ Dit aanbod heeft aanvullende waarde in samenhang met klassikaal taalonderwijs en is geschikt voor vluchtelingen met voldoende onderwijservaring (hoog opgeleiden). Onderzoek toont echter aan dat de inzet van online leren niet geschikt is voor statushouders met minder opleiding en digitale vaardigheden.²⁹ VluchtelingenWerk pleit daarom aanvullend voor een klassikaal taalaanbod op alle COA-locaties inclusief de benodigde randvoorwaarden zoals lesruimte, studieruimte, ICT en wifi, en de inzet van gekwalificeerde NT2-docenten.³⁰ Daarbij vragen wij het kabinet om dit aanbod niet te beperken tot asielzoekers met een 'kansrijke' aanvraag en erkende vluchtelingen. Het belang om te kunnen communiceren met bevoegde autoriteiten en je omgeving geldt voor alle asielzoekers, ongeacht het type opvang waarin zij verblijven. Dit betreft ook asielzoekers met een minder kansrijke of gecompliceerde asielaanvraag en asielzoekers die zich in een overnameprocedure bevinden (Dublinclaimanten). Wij bepleiten taalonderwijs voor alle asielzoekers, ongeacht de opvangvorm.

Tot slot, het huidige aanbod voorinburgering is 14 weken. Met het oog op de lange wachttijden op vervolghuisvesting is dit ontoereikend gebleken. Tussen de vergunningverlening en de start van de inburgering zit gemiddeld een jaar tijd, met uitschieters tot twee of drie jaar.³¹ De duur van het programma van de voorinburgering is te kort in verhouding tot de verblijfsduur in het azc. Daardoor ontstaat er een gat tussen de afronding van het programma voorinburgering en de start van de inburgering in de gemeente.³² VluchtelingenWerk vraagt de regering om maatregelen te treffen die de doorlopende lijn in het inburgeringstraject kunnen waarborgen.

VluchtelingenWerk pleit voor het volgende:

- Maak het aanbod voorinburgering toegankelijk vanaf dag 1 van de asielprocedure;
- Maak het toegankelijk voor alle vluchtelingen, ongeacht de opvangvorm en de fase van de procedure en zorg voor de randvoorwaarden als les- en studieruimte, ICT en wifi;
- Verbeter de kwaliteit van de voorinburgering, zorg voor zowel een digitaal als klassikaal aanbod en zet gekwalificeerd Nt2-docenten in;
- Monitor de kwaliteit en toegankelijkheid van het aanbod;
- Waarborg een doorlopende leerlijn tussen voorinburgering en inburgering.

Toegang tot werk in de asielprocedure

Voor de implementatie van de herziene Opvangrichtlijn, onderdeel van het Migratiepact, blijkt uit de [internetconsultatie](#) over de aanpassing van de lagere regelgeving dat de regering voorstelt de termijn dat asielzoekers toegang krijgen tot de arbeidsmarkt op drie maanden te stellen. Ook het nieuwe Kabinet onderschrijft dit. Dat is korter dan de huidige zes maanden maar de keuze voor drie maanden

²⁷ VluchtelingenWerk Nederland, [Het lange wachten maakt al mijn dromen kapot](#), 2025.

²⁸ [Kamerbrief](#) Samenhangend pakket met nadere afspraken ten aanzien van de uitwerking van hoofdstuk 2 van het hoofdlijnenakkoord met betrekking tot huisvesting, 11 juli 2025

²⁹ [De potentie van online leren voor de inburgering](#)

³⁰ Punt 8, Herziene opvangrichtlijn, EU 2024/1346.

³¹ [Brief Inburgering van statushouders die langdurig in de asielopvang verblijven](#)

³² Zie Tussenevaluatie van Regioplan, p. 50.

wordt niet verder toegelicht. Uit onderzoek uit 2023 van het Europees Migratie Netwerk³³ blijkt dat er EU-landen zijn die asielzoekers direct toegang geven tot de arbeidsmarkt of na één of twee maanden.

In de stukken van de internetconsultatie werd nog benoemd dat de tewerkstellingsvergunning voor werkgevers zou blijven bestaan. Inmiddels blijkt uit het coalitieakkoord dat er een alternatief voor de TWV komt. Een goede zaak omdat dit in de praktijk een aanzienlijke vertraging geeft en veel werkgevers deze papieren rompslomp als belemmerend beschouwen. Met een soepeler procedure kunnen asielzoekers sneller aan het werk en zou de UWV de toets op marktconform salaris bijvoorbeeld na aanvang van het werk of steekproefsgewijs kunnen doen.

De Opvangrichtlijn schrijft voor dat er sprake moet zijn van 'daadwerkelijke toegang' tot de arbeidsmarkt. Dit betekent in de Nederlandse context dat de asielzoeker snel over een BSN moet beschikken. Nu komen asielzoekers pas na zes maanden op de wachtlijst voor inschrijving in de BRP. De BRP-straten zijn vorig jaar uitgebreid zodat de achterstanden grotendeels zijn ingelopen. Van belang is om terug te gaan naar de situatie zoals in de BRP-regelgeving is beoogd. Asielzoekers waarvan duidelijk is dat deze langer in Nederland zullen verblijven worden dan ingeschreven zodra de IND de identiteit en nationaliteit voldoende heeft kunnen vaststellen.

VluchtelingenWerk doet de volgende aanbevelingen:

- Maak toegang tot de arbeidsmarkt net als andere EU-landen eerder mogelijk dan drie maanden, bijvoorbeeld na één maand;
- Zorg voor een snellere procedure dan de huidige tewerkstellingsvergunning zodat deze geen belemmering voor werkgevers vormt;
- Zorg dat asielzoekers tijdig over een BSN beschikken door de capaciteit van de IND en de BRP-straten zodanig uit te breiden dat asielzoekers die langer in Nederland mogen blijven kort na aankomst kunnen worden ingeschreven.

3. Actieagenda Open en Vrije Samenleving

De Actieagenda Open en Vrije Samenleving gaat uit van een minder vrijblijvend integratiebeleid dat geldt voor iedereen: 'voor nieuwkomers maar ook voor hen die al in Nederland wonen en de ontvangende samenleving vormen'.³⁴ Wij [constateerden](#) eerder dat in de uitwerking van de agenda deze tweezijdigheid niet consequent wordt gehanteerd. De balans slaat door naar het eenzijdig en selectief benadrukken van (morele en praktische) eisen aan nieuwkomers. Een vergelijkbare toon wordt voortgezet in het nieuwe coalitieakkoord: "Wie zich actief wil inzetten in Nederland krijgt daarvoor ook alle kansen. Wie de boel verstiert, wacht een strenge aanpak."³⁵

VluchtelingenWerk benadert integratie als een tweezijdig proces. Meedoen gaat een stuk makkelijker als je welkom bent. Er ligt hier net zo goed een opdracht aan de samenleving en aan de politiek. Het werken aan een inclusieve samenleving is een maatschappelijke opdracht die in tijden van toenemende polarisatie vraagt om zorgvuldigheid in beleid en praktijk.

Graag verwijzen wij voor onze reactie op de Actieagenda naar onze [brief](#) aan de Kamer in aanloop naar het Plenair debat over de actieagenda (10 september 2025). In deze brief beperken wij ons tot onderstaande vier punten.

³³ [EMN BM arbeidsmarkt NL_def.pdf](#)

³⁴ [Kamerbrief](#) Voortgang Actieagenda Integratie en de Open en Vrije Samenleving, 4 juli 2025

³⁵ [Aan de slag - Coalitieakkoord 2026-2030](#) | Kabinetsformatie, p. 39.

1. Financiële zelfredzaamheid

In de actieagenda wordt terecht aandacht besteed aan financiële zelfredzaamheid, met name van vrouwen met een migratieachtergrond. Wij ondersteunen deze inzet. In aanvulling daarop benadrukken we het belang van voldoende en betaalbare kinderopvang als randvoorwaarde voor toegang tot de arbeidsmarkt. Daarnaast vragen wij opnieuw aandacht voor de kwetsbare financiële positie van statushouders bij eerste huisvesting. In het [onderzoeksrapport](#) 'Vliegen of Vallen' laat VluchtelingenWerk Nederland zien dat financiële knelpunten groot zijn en dat gemeenten sterk verschillen in inkomensondersteuning. Het rapport bevat aanbevelingen voor een goede financiële start van statushouders.

2. Verblijfszekerheid en rechtspositie

Uit artikel 34 van het Vluchtelingenverdrag volgt dat staten de integratie en naturalisatie van vluchtelingen bevorderen. De wetsvoorstellen die momenteel in de Eerste Kamer liggen, beperken de gezinshereniging en geven statushouders een tijdelijke en onzekere verblijfstitel, zonder perspectief op een vergunning voor onbepaalde tijd. Deze aantasting van de rechtspositie van vluchtelingen is ook toegevoegd aan het bij de Tweede Kamer ingediende wetsvoorstel voor de implementatie van het Migratiepact. De Raad van State waarschuwt dat herhaalde herbeoordeling van de asielstatus onnodige onzekerheid veroorzaakt en integratie belemmert.³⁶ Ook de politie en diverse organisaties, waaronder de VNG, Nidos, NOvA en Commissie Meijers, wijzen erop dat deze maatregelen negatieve gevolgen hebben voor inburgering, participatie en integratie. VluchtelingenWerk maakt zich zorgen over de effecten van deze bepalingen op de integratiekansen van vluchtelingen.

3. Het belang van gezinshereniging

Het gescheiden houden van gezinnen van mensen die bewezen gevaar lopen is niet alleen een harteloze maatregel en juridisch twijfelachtig, het gaat de samenleving ook niet helpen. Medewerkers van VluchtelingenWerk zien dagelijks op onze spreekuren: ouders die zich ernstige zorgen maken over hun kinderen die nog in het land van herkomst zijn. Die vraag staat steeds centraal: zijn ze veilig en zie ik ze ooit terug? Die voortdurende onzekerheid en angst, gecombineerd met eindeloos wachten in de opvang, maakt het moeilijk om te focussen op werk, taal en inburgering.

4. Laat de taaleis van naturalisatie aansluiten bij de taaleis inburgering

Het coalitieakkoord maakt naturalisatie mogelijk na zes jaar, mits iemand tweemaal een tijdelijke verblijfsvergunning heeft gehad en voldoet aan een taaleis op niveau B1. Voor mensen die aantoonbaar niet aan deze taaleis kunnen voldoen, geldt een hardheidsclausule.³⁷ De verwachte gevolgen zijn aanzienlijk. De B1-taaleis zal naar verwachting een grote groep vluchtelingen en hun kinderen uitsluiten van tijdige naturalisatie. Zoals eerder benoemd schatten taalaanbieders dat voor een groot deel van de inburgeraars met een vluchtelingenachtergrond niveau B1 niet haalbaar is. Dit is zorgelijk, omdat naturalisatie voor vluchtelingen een essentieel aspect is van duurzame bescherming en een belangrijke voorwaarde vormt voor volwaardige integratie. Het langdurig of permanent afhankelijk blijven van een tijdelijke status beperkt de participatiekansen aanzienlijk. Dat geldt niet alleen voor volwassenen, maar ook voor hun kinderen tot 18 jaar. Om een concreet voorbeeld te geven: VluchtelingenWerk ziet met regelmaat dat het voor statushouders met een tijdelijke vergunning niet mogelijk is om krediet te krijgen voor het opstarten en/of uitbouwen van een eigen bedrijf, bijvoorbeeld voor de aanschaf van een werkbus. Dat kan toch niet de bedoeling zijn: meedoen vanaf de start, maar halverwege niet meer. De hardheidsclausule biedt geen oplossing, omdat een hardheidsclausule alleen ziet op individuele uitzonderingssituaties, terwijl voor alle vluchtelingen naturalisatie mogelijk moet zijn. Gedurende de inburgering blijkt welk taalniveau voor de

³⁶ [Wijziging van de Vreemdelingenwet 2000 en de Algemene wet bestuursrecht in verband met maatregelen om de asielketen te ontlasten en de instroom van asielzoekers te verminderen \(Asielnoodmaatregelenwet\) | Tweede Kamer der Staten-Generaal](#)

³⁷ [Aan de slag - Coalitieakkoord 2026-2030 | Kabinetsformatie, p.40.](#)

betreffende inburgeraar haalbaar is. Wij roepen het kabinet op om wanneer voldaan is aan de eisen die gelden voor inburgering dit voldoende te achten voor naturalisatie.

VluchtelingenWerk roept op om:

- Te investeren in kinderopvang ten behoeve van de inburgering en financiële zelfredzaamheid van vrouwen;
- Kaders te scheppen voor een goede financiële start van statushouders bij de eerste huisvesting in de gemeente;
- Bij de verdere vormgeving en uitvoering van het integratiebeleid handen en voeten te geven aan integratie als tweezijdig proces. Investeer in ontmoetingen tussen vluchtelingen en andere inwoners van ons land, in de wijk, op scholen en op de werkvloer en betrek hen bij de vormgeving van het beleid. Integratie is een zaak van iedereen;
- Een platform te geven aan de vele goedwerkende en veelal lokale initiatieven op het gebied van werk, taal en samenleven;
- De schadelijke impact van de voorgestelde wetgeving op de rechtspositie van vluchtelingen en hun gezinsleven, en daarmee het kunnen meedoen en bijdragen, ongedaan te maken.
- Geen B1-taaleis bij naturalisatie in te voeren.

Wij hopen dat u onze informatie en aanbevelingen kunt gebruiken in het debat, voor vragen of een toelichting zijn we uiteraard beschikbaar.

Met vriendelijke groet,

Frank Candel
Bestuursvoorzitter VluchtelingenWerk Nederland